

preveni dro

Número 61

Butlletí d'informació sobre prevenció de drogodependències i altres addiccions a Catalunya

En aquest número...

Editorial

2

Comentari sobre les cigarretes electròniques, a propòsit de la publicació d'un informe del Ministeri de Sanitat sobre la situació actual, l'evidència disponible i la seva regulació.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari sobre la importància de l'adherència en les intervencions de prevenció familiar i com millorar-la, sobre la base d'una revisió sistemàtica de la seva avaluació en diferents programes que són considerats eficaços.

Materials

3

Drogues. La guia que agrairàs al dia següent – per respondre dubtes de la població adolescent sobre les drogues (guia breu).

Exposició Sota Pressió, online i interactiva – per treballar amb adolescents la pressió de grup, l'assertivitat i la presa de decisions (exposició interactiva).

Guia d'actuació davant les violències sexuals per a locals i altres espais d'oci nocturn en el context del consum d'alcohol i altres drogues – per orientar l'actuació en l'oci nocturn (guia).

En pràctica

4

Presentació d'una experiència col·laborativa entre diferents administracions de l'Alt Empordà per empoderar i ampliar la xarxa de docents que s'impliquen en la prevenció de les conductes addictives en aquella comarca.

Finestra oberta

5

Finestra que s'obre de bat a bat per presentar i comentar, d'una banda, la manera com al municipi de Begues s'ha adaptat un programa extraescolar de prevenció per mantenir el seu enfocament comunitari malgrat les limitacions imposades per la pandèmia i, d'altra banda, els resultats per a Catalunya de l'última Enquesta domiciliària sobre alcohol i drogues a Espanya, que es fa cada dos entre la població de 15 a 64 anys.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues, les drogodependències i altres addiccions.

El calaix

6

Comentari breu sobre la prevenció ambiental, a propòsit de la publicació recent d'una monografia sobre aquest "nou" enfocament orientat a canviar les normes i els contextos en que les persones prenen decisions sobre el consum de drogues i altres conductes relacionades amb la salut.

preveni

dro

 és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Drets Socials

i la col·laboració de:

Sub-direcció General de Drogodependències

Salut/Agència de
Salut Pública de Catalunya

Cigarretes electròniques: evidències i prevenció. Les cigarrets electròniques no són segures; contenen substàncies tòxiques i carcinogèniques. El seu consum augmenta entre els joves; a l'Estat, la meitat n'ha consumit almenys una vegada. No hi ha cap evidència sòlida que indiqui que ajudin a deixar de fumar, ni s'observa que els seus consumidors redueixin el seu consum de tabac tradicional. Cal equiparar la seva fiscalitat i prohibicions (sobre el consum, publicitat, promoció i patrocini) amb la dels productes del tabac. També cal promoure la integració i coordinació dels programes de prevenció del tabaquisme en l'àmbit educatiu, completant-los amb campanyes informatives dirigides a pares i mares. Aquestes són els conclusions d'un informe del Ministeri de Sanitat sobre la situació actual, l'evidència disponible i la regulació de les cigarretes electròniques. A propòsit de la prevenció, a casa nostra disposem de la unitat didàctica "Llops amb pell de xai" per treballar al primer cicle de l'ESO la prevenció del consum de cigarretes electròniques i altres formes de consum de tabac i nicotina.

Accés a l'infome del Ministeri de Sanitat a: <https://cutt.ly/nAw7dsu> - Accés a la unitat didàctica: "Llops amb pell de xai" a: <https://cutt.ly/bhIErmtH>

Cop d'ull a la recerca

Importància de l'adherència en la prevenció familiar

L'adherència als programes de prevenció és un factor de gran importància per garantir que puguin assolir un bon nivell d'eficàcia. Això resulta especialment rellevant en els programes de prevenció familiar, on qüestions com ara la captació de les famílies, aconseguir que ambdós cuidadors vagin a les sessions o assolir uns nivells alts de retenció, esdevenen factors clau i una preocupació constant de les persones que promouen i apliquen programes de prevenció familiar.

(...) una adherència baixa propicia la desmotivació dels participants, limita la credibilitat dels programes i empitjora els seus resultats.

L'adherència, però, no sempre es defineix i s'entén correctament. Sovint es confon amb la retenció. Aquesta última fa referència a les mesures que informen sobre el grau d'assistència al programa. L'adherència inclou, certament, l'assistència a les sessions però va més enllà d'això, contemplant també la participació activa i el compliment de les indicacions del programa. Fa referència, doncs, a la capacitat del programa per vincular els participants en la intervenció.

La manera com s'aplica un programa (el grau de fidelitat als seus continguts i procediments) també influeix sobre l'adherència dels participants, atès que té relació amb la seva satisfacció, amb el compliment que fan de les consignes i amb la qualitat de la implementació. Això enllaça amb la importància de que els programes tinguin uns continguts estructurats recollits en una guia o un manual i que els professionals que els apliquen hagin rebut formació específica per fer-ho.

Relacionat amb el punt anterior, s'ha vist que els programes amb bons resultats en les avaluacions de procés presenten unes taxes d'adherència més altes, la qual cosa millora el seu potencial preventiu, així com la motivació, tant dels participants com dels professionals. Per contra, una adherència baixa propicia la desmotivació, limita la credibilitat dels programes i empitjora els seus resultats, a més de suposar un malbaratament dels recursos destinats a la prevenció.

Estudiar l'adherència ajuda a comprendre i millorar la capacitat dels programes per provocar canvis de conducta. Però, no n'hi ha prou amb mesurar l'adherència mitjançant l'assistència o la retenció. Cal afegir també altres mesures relatives a aspectes com ara la captació, el grau de compliment de la intervenció, la participació activa en les sessions o la realització de tasques a casa entre sessions. En relació a això, un equip d'investigadors de les universitats de Porto i de les Illes Balears (Negreiros de Carvalho J. *et al.*, 2021) han fet un estudi de revisió sistemàtica per explorar com s'avalua l'adherència i la retenció en diferents programes de prevenció familiar universal considerats eficaços.

Els seus resultats mostren que en tots els estudis analitzats (21 en total) s'aporta alguna informació relativa a la retenció en el programa o a la pèrdua de participants. En canvi, hi ha una gran falta d'informació sobre aspectes com la captació, el grau d'implicació o participació activa a les sessions o la posada en pràctica de les pautes o indicacions dels programes. Mirant amb més detall les seves dades veiem que, pel que fa als factors relacionats amb la millora de l'adherència i la retenció, només el 19% dels estudis revisats

indiquen que s'oferís algun ajut per facilitar assistir al programa, com ara servei de guarderia o de transport. El 33,3% reportaven l'ús d'incentius, econòmics o d'altra mena. I el 38% senyalava haver fet seguiments individualitzats, recordatoris o trucades de telèfon per incentivar la participació. Millors són les dades referides a l'ús de programes estructurats i basats en un manual (71,4%) i encara més les que fan referència a haver rebut formació específica les persones aplicadores (90,5%).

Finalment, es fan una sèrie de recomanacions per millorar l'adherència en els programes de prevenció familiar de les quals en presentem aquí tres exemples referits a:

- 1) La **captació** de participants (ex.: implicar a institucions reconegudes per les famílies i fer difusió del programa a través d'elles; implicar a professionals i mediadors que ja treballen amb les famílies; procurar que passi el mínim temps possible entre la reunió informativa i l'inici del programa).
- 2) La **retenció** en el programa (ex.: garantir la confidencialitat en les sessions; fer seguiment dels participants entre les sessions per garantir l'assistència; oferir suport per tenir cura dels fills petits que no participen en el programa).
- 3) La **implementació** del programa (ex.: formar els aplicadors en els continguts i mètodes del programa i en treball amb grups; promoure el suport mutu entre les famílies, tot destacant les fortaleces del grup; supervisar que els participants apliquin a casa les coses apreses o practicades a les sessions).

Per continuar llegint: Negreiros de Carvalho J.N. *et al.* Revisió sistemàtica de programes de prevenció familiar universal: Anàlisi en termes de eficàcia, retenció y adherència. *Adicciones* 33(4), 359-368. <http://dx.doi.org/10.20882/adicciones.1381>

Drogues

La guia que agrairàs al dia següent

Guia breu (9 pàgines) del Consell de la Joventut de Barcelona, adreçada a la població adolescent per donar resposta a diferents dubtes relacionats amb les drogues, com ara: com afecten l'alcohol, el tabac i altres drogues, les addiccions que se'n poden derivar, quins senyals poden ajudar a detectar problemes amb les drogues, com reaccionar-hi, com prevenir-los i on pot recórrer a Barcelona una persona jove amb problemes de drogues. Elaborada comptant amb l'assessorament del programa Energy Control de l'Associació Benestar i Desenvolupament, la guia està disponible en forma de document electrònic. Els seus continguts inclouen quatre històries que conviden a analitzar i reflexionar sobre el propi consum de tabac, alcohol, cànnabis i cafè –les drogues més consumides–, informació sobre la interacció entre l'individu, el context i la substància, recomanacions per reduir riscos si es prenen drogues, un apartat de preguntes freqüents i un altre d'informació sobre recursos d'atenció i informatius.

Accessible a:
<https://cutt.ly/hApyLOC>
Més informació:
 Consell de la Joventut de Barcelona.
 ✉ cjb@cjb.cat

Exposició Sota Pressió, ara online i interactiva, en 3D i a 360°

La pressió dels amics i companys és un factor sovint implicat en el consum de drogues i en altres conductes problemàtiques o de risc durant l'adolescència. SOTA PRESSIÓ és un programa per facilitar el treball educatiu amb grups d'adolescents al voltant de la pressió de grup, l'assertivitat i la presa de decisions. Es basa en l'ús d'una exposició que, en la seva versió original, consta de 12 plafons tipus *roll-up*, una guia d'orientacions i altres materials de suport per fer tallers en espais diversos, com ara centres educatius o equipaments juvenils. Recentment s'ha editat una nova versió en línia de l'exposició, que permet veure-la en 3D a 360° i fer tallers a distància a través d'una plataforma de videoconferències. Aquesta nova versió incorpora elements interactius (arxius de veu, enllaços a vídeos, qüestionaris en línia i exercicis de pregunta-resposta). Comptant amb el suport del Departament de Drets Socials, ambdues versions –física i *online*– s'ofereixen gratuïtament (en préstec), junt amb la resta de materials del programa, als ens locals, entitats i equipaments interessats en el seu ús.

Més informació: PDS, Promoció i Desenvolupament Social
 ☎ 934 307 170 ✉ pds@pdsweb

Guia d'actuació davant les violències sexuals per a locals i altres espais d'oci nocturn en el context del consum d'alcohol i altres drogues

Guia elaborada des de la Subdirecció General de Drogodependències de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració de l'Observatori Noctàmbul@s de la Fundació Salut i Comunitat, per respondre a la necessitat d'oferir estratègies i recomanacions per prevenir i abordar les violències sexuals en els espais d'oci nocturn (locals, festes majors, festes universitàries, festivals, etc.), especialment en contextos de consum d'alcohol i altres drogues. Els seus continguts, desplecats al llarg de 34 pàgines, inclouen cinc grans apartats: un de presentació de la guia i dels seus objectius, un d'informació sobre les violències sexuals en els entorns de festa i la seva relació amb el consum de drogues, un tercer apartat aborda el marc legal en que es basa la guia, un altre ofereix orientacions per a l'abordatge de les violències sexuals en els espais d'oci. Per últim, inclou un recull de recursos amb informació sobre campanyes, vídeos, documentació i portals web relacionats amb la temàtica de la guia.

Accessible a: <https://cutt.ly/rAdgtfR>

Generant sinèrgies a l'Alt Empordà per prevenir conductes addictives des de l'àmbit educatiu

Les conductes addictives constitueixen un dels principals problemes de la salut pública. A les relacionades amb l'ús de drogues, cal afegir ara les ludopaties i el mal ús de les pantalles. A l'Alt Empordà fa prop de 20 anys que es duen a terme

activitats de prevenció de conductes addictives adreçades a la població escolar i a les famílies, dinamitzant als centres educatius tallers sobre drogues, pantalles, pressió de grup, conductes de risc a l'oci nocturn, etc. D'un temps ençà, però, hem fet un pas endavant per arribar també al professorat i millorar així l'impacte de les accions, cercant sinèrgies entre diferents administracions de la comarca per dur a terme una proposta preventiva unificada adreçada als infants i joves, a les famílies i al professorat que els acompanya des de la seva tasca diària docent i educativa. Així va néixer l'acord de col·laboració entre l'Àrea de Benestar del Consell Comarcal i el Servei Educatiu de l'Alt Empordà.

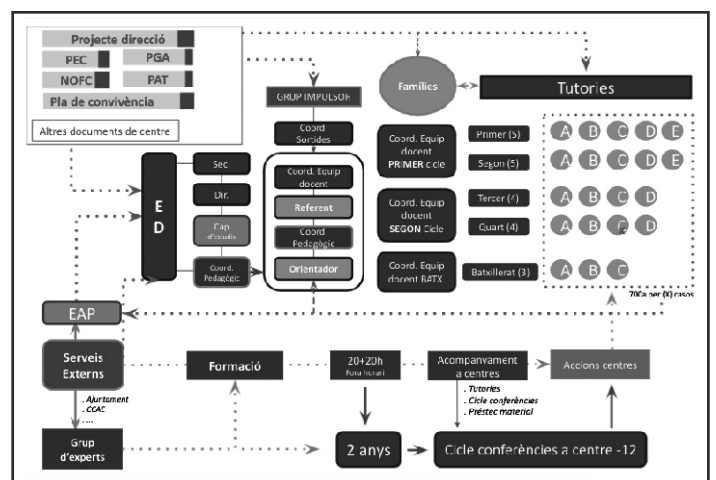
El curs 2018-2019 ens vam centrar en la formació del professorat i la creació del **Programa de Referents de Conductes Addictives** als centres d'educació secundària de la comarca. A tal fi, es va demanar a cada centre escollir una persona per formar-se i especialitzar-se en la prevenció de conductes addictives i orientar en la planificació d'accions preventives al centre, tant a nivell de tutoria/aula, com de les accions destinades a les famílies i al propi equip docent.

El curs 2019-2020, des del Programa de Referents de Conductes Addictives vam fer més èmfasi en l'ús problemàtic de pantalles i altres conductes problemàtiques relacionades, com ara el joc *on line*, el *sexting* i el *sexpreading*, amb la idea de poder dur a terme assessoraments individualitzats a cada centre per adaptar les accions preventives a les necessitats específiques de cada un d'ells.

Els cursos 2020-2021 es va dotar el professorat d'estratègies per la promoció de la salut i la prevenció de conductes addictives, aprofitant les possibilitats de les TIC per a la formació en línia. Es planifiquen píndoles formatives (sobre consum de substàncies, conductes sexe-afectives de risc, manca d'habilitats socials, ús problemàtic de pantalles, etc.) i es presenta la versió en línia de programes per treballar a l'aula amb els grups classe per prevenir aquestes conductes. Alhora, durant el confinament, s'inicia una acció adreçada a les famílies dels infants escolaritzats, on a través d'infografies difoses per WhatsApp es treballen temes com ara la comunicació amb els fills, l'ús i l'abús de les pantalles o la supervisió parental en l'ús de les TIC, entre altres.

Amb el temps, algunes de les accions han evolucionat, traspasant la franja d'edat dels 12-18 anys per incidir també en la de 6-12, com ha estat el cas en les xerrades a claustre "Ús i abús de les pantalles" i en la creació d'un apartat web i de la maleta pedagògica "Connectats versus Desconnectats", amb activitats i orientacions per treballar a l'escola i en família.

Per al període 2018-2021, la incidència del programa Enganxa't sobre una població de 8120 alumnes de 12 a 16 anys a la comarca es veu reflectida en les següents dades: 15 referents de centre d'un total de 17 instituts; 3 cursos de formació de 25 hores (30 docents participants); 6 infografies lliurades a les famílies d'alumnes per part dels centres; 1680 visites a la web del programa; facilitació de suport a 20 famílies; participació de 55 centres d'educació primària (711 mestres) i 15 centres d'educació secundària (244 docents) en activitats sobre abús de pantalles; 6 escoles (400 infants fent ús de la maleta pedagògica "Connectats versus Desconnectats").

El gràfic anterior mostra l'estructura organitzativa relativa a la persona referent de centre en la prevenció de les conductes addictives. Aquest rol hauria d'encaixar amb el perfil de l'orientador/a de centre, si bé som conscients que les urgències del dia a dia dificulten poder fer front a nous continguts. Aquesta proposta organitzativa busca empoderar i ampliar la xarxa de docents que s'impliquin en la prevenció de les conductes addictives. Les accions dissenyades per la persona referent de centre (equip impulsor) s'adrecen als grups classe, els docents i les famílies. Els objectius d'aquest enfocament són:

- 1) Crear una xarxa de referents amb el professorat representant dels centres d'educació secundària de la comarca, sobre addiccions comportamentals, ciberassetjament i conductes de risc associades, per ajudar a millorar les respostes de l'àmbit educatiu a aquesta problemàtica.
- 2) Augmentar les competències de les persones referents en conductes addictives per desenvolupar accions de prevenció de consum de drogues i de promoció del bon ús de les pantalles.

Josep Maria Mora i Verdeny
Director del Servei Educatiu Alt Empordà

Meritxell Pomés Juncosa
Coordinadora de Serveis d'Intervenció Socioeducativa
de l'Àrea Benestar del Consell Comarcal Alt Empordà

Programa “Fem Pinya!” a Begues: mantenint l'enfocament comunitari

“Fem pinya!” és un programa extraescolar i comunitari adreçat a nens i nenes d'11 i 12 anys, que cerca prevenir l'ús de tabac i alcohol i alhora acostar els infants als equipaments comunitaris del territori. S'aplica, per tant, just abans del moment més crític per iniciar el consum de substàncies.

El programa incideix sobre les actituds dels infants (afavorint actituds contràries al consum), sobre les habilitats personals (ensenyant a identificar i a fer front a les pressions socials per consumir drogues) i sobre la percepció de consens social contrària a l'ús de drogues (norma social).

Les seves activitats (vídeo debats, jocs de rol, etc.) les apliquen d'una manera coordinada professionals de diferents serveis comunitaris, estimulant així la corresponsabilitat, afavorint el contacte dels infants amb instàncies pro-socials i potenciant l'efecte dels missatges preventius, en ser tramesos d'una manera concordant des de diferents serveis.

A Begues, en el marc del seu Pla municipal de drogues i addiccions, s'aplica “Fem Pinya!”. Això es feia fora d'horari escolar amb

l'alumnat de 6è de primària interessat a participar-hi, i les activitats s'aplicaven al Centre Cívic, el CAP, la Biblioteca, la Policia Local i els Serveis Socials, per part de professionals vinculats a aquests equipaments.

Tanmateix, les mesures per evitar la propagació del coronavirus van impedir poder desenvolupar l'edició prevista per al març de 2020 i van portar a haver d'adaptar-la a la nova realitat, ja en el curs següent. Això va comportar aplicar el programa des de les escoles, presencialment o en línia en funció de la normativa de cada una. Alhora,

per tal de no renunciar a la seva dimensió comunitària, es van crear unes infografies amb missatges preventius fets per l'alumnat que es van difondre a les pròpies escoles, però també a través de plafons municipals, de la revista municipal (que arriba a totes les llars) i de la radio local (el *podcast* del programa ha tingut un abast de publicacions a xarxes socials d'uns 1000 usuaris). D'aquesta manera, l'impacte del programa l'any 2021 s'ha vist amplificat per les actuacions en els mitjans de comunicació municipal arribant, no sols als infants, sinó també a les famílies i al conjunt de la població.

Podcast de ràdio a:

<http://www.radiobegues.cat/begues-viu/>
PGM 139 (03/05/2021)

Més informació:

Ajuntament de Begues. Serveis Socials.
✉ martinec@begues.cat

Ús de drogues i altres addiccions en la població catalana

La Sub-direcció General de Drogodependències ha publicat l'Informe de resultats per a Catalunya de l'última Enquesta domiciliària sobre alcohol i drogues a Espanya (EDADES 2019). Aquesta enquesta es fa cada dos anys per conèixer l'evolució de les prevalències del consum de drogues i també d'altres conductes addictives, entre la població de 15 a 64 anys.

En conjunt, els resultats apunten cap a una estabilització del consum de tabac i alcohol, essent les drogues més consumides, seguides del cànnabis, els hipnosedants, els analgèsics opioides i la cocaïna. El consum diari de tabac, alcohol i cànnabis mostra, però, un lleuger augment respecte a l'any 2017, si bé baixa una mica el d'hipnosedants.

La prevalença de borrarxeres i de *binge drinking* va més alta el 2019 que el 2017. Alhora, un 3,5% de la població (5,3% homes i 1,8% dones) va presentar un consum de risc d'alcohol i un 0,5% (0,7% homes i 0,3% dones) una possible dependència.

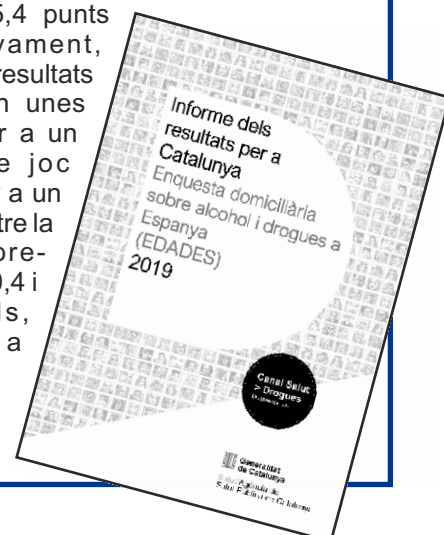
El consum diari de cànnabis creix lleugerament des de 2011, mentre el seu consum experimental va pujar clarament l'any 2019. Pel que fa al seu consum problemàtic, va ser del 2,0% (3,1% homes i 0,9% dones), però arribant a un 16,5% (18,2% homes i 12,1% dones)

entre la població que en va consumir els últims dotze mesos, essent més freqüent en la franja de 15 a 29 anys.

Pel que fa a les addiccions comportamentals pugen tots els seus indicadors. Així, un 3,4% de la població (0,5 punts més que l'any 2017) presentaria un possible ús compulsiu d'Internet.

Alhora, el 5,9% de la població va jugar amb diners a Internet alguna vegada en els últims dotze mesos i un 63,1% de manera presencial. Aquestes dades suposen augments de 3,2 i de 5,4 punts percentuals, respectivament, respecte a l'any 2017. Els resultats de 2019 també indiquen unes prevalències del 0,8% per a un possible problema de joc problemàtic i del 0,3% per a un possible trastorn del joc entre la població catalana, representant uns augments de 0,4 i 0,2 punts percentuals, respectivament, en relació a l'any 2017.

Informe accessible a:
<https://bit.ly/3sgZB0I>

Amb poques paraules

Escola de famílies virtual a Pineda de Mar. L'Ajuntament de Pineda de Mar, en coordinació amb la Cooperativa de Salut Mental del Maresme i la Selva, ha creat un blog adreçat a les famílies amb continguts diversos (articles, xerrades, vídeos), que s'actualitzen periòdicament aportant informació i eines per a la reflexió —en bona part sobre l'ús i abús de les pantalles, però també sobre altres temes.

Accés al blog a: www.pinedademar.cat/tincunadolescentacasa

Càpsula informativa sobre les apostes en línia. Tercera càpsula informativa de la col·lecció «Connecta-hi!», del Centre SPOTT de la Diputació de Barcelona, adreçada a les famílies. Inclou un vídeo breu i un díptic informatiu amb continguts relatius a les apostes en línia, complementant així les dues anteriors de la col·lecció, centrades en les xarxes socials i els videojocs. **Accés al vídeo a:** <https://youtu.be/T7KJvGr7bFM> – **Accés al díptic a:** <https://cutt.ly/8AKZhw>

Pla local per a l'abordatge del consum de drogues i pantalles de Vacarisses 2021-2025.

Elaborat amb el suport de la Diputació de Barcelona, s'orienta a la població de 10 a 25 anys, per donar resposta a les seves necessitats mitjançant una intervenció transversal que incorpora els diferents eixos relacionats amb les temàtiques que aborda.

Més informació a: <https://cutt.ly/VAL6W8K>

Guia per a famílies: Educar en l'ús saludable de les pantalles. Elaborada pel Centre SPOTT de la Diputació de Barcelona, informa sobre els avantatges i els riscos de les pantalles, els senyals d'alerta i la seguretat a la xarxa. També inclou recomanacions educatives segons l'edat dels fills, així com un decàleg de bones pràctiques. Disponible en línia i en paper, serveix també com a eina de suport en accions amb famílies a nivell local. **Accessible a:** <https://cutt.ly/cALw76X>

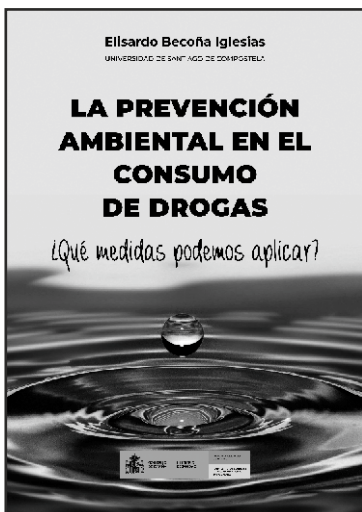
Drogues i altres addiccions en la gent gran. La Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues ha fet per primer cop una Enquesta sobre Addiccions en la població més gran de 64 anys a l'Estat i n'ha publicat l'informe de resultats. **Accessible a:** <https://cutt.ly/iAL6Cdu>

10è Pla de Drogues de Barcelona. Fruit d'un treball transversal liderat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona s'ha aprovat el nou Pla d'Acció sobre Drogues i Addiccions de Barcelona per al període 2021-2024. Entre els seus objectius, destaquem la posada en marxa d'un programa escolar específic dirigit a l'alumnat de 4t d'ESO per a la prevenció de l'addicció al joc d'apostes.

Més informació a: <https://cutt.ly/PAZe6Xg>

El calaix

La prevenció ambiental en el consum de drogues. La prevenció ambiental es basa en la idea que la millor manera de canviar la conducta de les persones és canviant el context on aquesta té lloc. Així, el seu objectiu consisteix a canviar les normes i els ambients immediats culturals, socials, físics i econòmics en que les persones prenen decisions sobre el consum de drogues; sense basar-se, però, en la persuasió. Aquest enfocament preventiu atorga una gran importància a reduir la disponibilitat de les substàncies i fa ús, entre altres estratègies, de la legislació, dels impostos, de les restriccions a la publicitat i de la prohibició de la venda a menors d'edat. Es pot aplicar tant a nivell universal, com selectiu i indicat, així com secundar-se en l'ús d'accions diverses, com ara campanyes educatives i de sensibilització, ensenyant normes i valors de civisme, etc. La prevenció ambiental es pot implementar a escala regional i nacional, però també local, comunitària o organitzacional, havent mostrat ser un enfocament adequat per aconseguir canvis efectius en poc temps. No obstant això, la seva implantació no és fàcil i sovint requereix superar diversos obstacles i resistències. Una publicació recent: *La prevenció ambiental en el consum de drogues. ¿Qué medidas podemos aplicar?*, del professor Elisardo Becoña, de la Universitat de Santiago de Compostela, editada per la Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues, ofereix una bona introducció a aquest "nou" enfocament i presenta un bon nombre de mesures de prevenció ambiental específiques per al consum d'alcohol, de tabac, de cànnabis i d'altres drogues, per al botellot i per al joc problemàtic.

Més informació i accés a la publicació a: <https://cutt.ly/YAFxdQs>

prevenimpuntdro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Fotomecànica i impressió: Serveis Gràfics by Artur Baró

Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro

Tel: 934 307 170

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org

